

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1021.6157.0>.
2. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1021.6157.0>.
 3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

УДК 657.47

Н.В. ТЛУЧКЕВИЧ, *к. е. н., доцент,*
Луцький національний технічний університет

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬО-ГОСПОДАРСЬКОГО (УПРАВЛІНСЬКОГО) ОБЛІКУ

Особливої актуальності і складності сьогодні набуває проблема посилення орієнтації обліку на управління, що в першу чергу стосується організації впровадження та забезпечення на підприємствах належного застосування внутрішньогосподарського (управлінського) обліку.

Облікова політика внутрішньогосподарського обліку є внутрішньою справою самого суб'єкта господарювання, оскільки він служить лише інтересам управлінської ланки та не є обов'язковим для підприємств з погляду законодавчого регулювання, рішення щодо доцільності його ведення приймається керівником підприємства. При цьому, управлінський облік в практиці вітчизняних підприємств повинен функціонувати як система елементів обліку і управління.

Формування облікової політики в системі управлінського обліку передбачає сукупність принципів і елементів побудови облікового апарату з метою своєчасного отримання достовірної інформації про виробничу, фінансову та інвестиційну діяльність

підприємства, здійснення аналізу і контролю за господарськими процесами, планування та прийняття управлінських рішень.

При переході України на національні стандарти бухгалтерського обліку на підприємствах стало можливим самостійно визначати форму та організацію внутрішньогосподарського (управлінського) обліку.

У практичній діяльності підприємств облікова політика управлінського обліку повинна враховувати загальні напрямки розвитку підприємства та дійсний стан кожного з видів обліку, аналізу, планування і контролю. При цьому необхідним є розробка плану організації управлінського обліку, який характеризує системний підхід до його впровадження і передбачає такі кроки:

- 1) виділення структурних підрозділів та сегментів;
- 2) вибір форми обліку та способів обробки і представлення інформації;
- 3) документування операцій та документообіг;
- 4) виокремлення рахунків управлінського обліку;
- 5) уточнення класифікації витрат і методів калькулювання;
- 6) обґрунтування найбільш вагомих показників аналізу витрат, видів планування та контролю;
- 7) формування ефективної системи внутрішньої управлінської звітності;
- 8) розподіл обов'язків між виконавцями облікових робіт на всіх рівнях управління.

Для внутрішньої регламентації управлінського обліку з боку підприємства, основні моменти щодо його ведення не повинні відображатись в Наказі про облікову політику підприємства, який є доступним для зовнішніх користувачів, а розкриватися у внутрішньому Положенні про організацію управлінського обліку, адже така інформація є конфіденційною для кожного підприємства. Зазначене положення повинне включати усі моменти, що стосуються такого обліку на підприємстві (облік, контроль, аналіз, бюджетування, нормування, відповідальність тощо), розроблятися безпосередньо керівником відділу управлінського обліку та затверджуватися головним бухгалтером і керівником підприємства. У Наказі про бухгалтерський облік і облікову політику

підприємства можна окреслити лише загальні положення ведення управлінського обліку.

Облікова політика повинна передбачати системну послідовність усіх етапів організації управлінського обліку та взаємозв'язок елементів обліку й управління за ними, зокрема на методичному, технічному та організаційному етапах, дотримання яких призведе до раціонального його функціонування та підвищення своєчасності прийняття управлінських рішень.

При цьому необхідно забезпечити розподіл загальних завдань управління підприємства між всіма його рівнями таким чином, щоб керівник кожного з них відповідав за свою ділянку та за вирішення визначених йому завдань.

На сьогоднішній день в структурі вітчизняних підприємств переважно відсутня служба, яка займається управлінським обліком, аналізом, бюджетуванням і контролем виробничих показників та складанням внутрішньої звітності. Цим частково займаються, як правило, планово-економічний відділ, бухгалтерія, і тому втрачається оперативність даних управлінського обліку. На багатьох підприємствах взагалі відсутні такі його складові, як аналіз, планування (прогнозування) і контроль.

Тому, з метою забезпечення більшої ефективності управлінської інформації на підприємствах необхідно виділити в складі бухгалтерської служби спеціалізовану службу – відділ управлінського обліку, що дозволить надати останньому більших можливостей у реалізації його функцій. При цьому організаційна структура бухгалтерського апарату відповідатиме комбінованому типу, що передбачає усунення дублювання операцій та дозволяє самостійно розпоряджатися відповідним спеціалістам в межах своєї компетенції.

Ця служба буде займатись обліком, аналізом, контролем, бюджетуванням, прогнозуванням витрат, доходів і інших об'єктів управлінського обліку та складанням на їх основі відповідної внутрішньогосподарської звітності на чолі з її керівником та спеціальними бухгалтерами.

Діючий в Україні План рахунків підприємств і організацій не забезпечує конфіденційність інформації, оскільки він перед-

бачає самостійне використання лише рахунків 8-го класу “Витрати за елементами” та аналітичних рахунків. Сьогодні для детальнішого обліку витрат підприємства використовують 9-й клас рахунків з відповідними синтетичними та аналітичними рахунками. При цьому, вони можуть використовувати і рахунки 8-го класу, на які спочатку відносяться витрати, а потім списуються на рахунки класу 9 і на рахунок 23 “Виробництво”.

В обліковій політиці управлінського обліку доцільно в межах єдиного плану рахунків виділяти рахунки фінансового й управлінського обліку. При цьому до рахунків останнього слід відносити: окремі (витратні) рахунки першого, другого, четвертого та шостого класів; часткові рахунки сьомого класу; рахунки восьмого класу (для групування витрат за елементами); рахунки дев'ятого класу. На рахунках активів, зобов'язань, доходів і витрат доцільно окремо відображати інформацію для потреб фінансового й управлінського обліку. Доходи і фінансові результати в управлінському обліку повинні бути згруповані за центрами відповідальності (сегментами), видами продукції, покупцями, споживачами тощо.

Особливе місце в управлінському обліку займає внутрішньогосподарська звітність, яка виступає важливим елементом при прийнятті управлінських рішень і є індивідуальною для кожного підприємства. Адміністративний персонал самостійно встановлює склад, терміни і періодичність її подання.

В обліковій політиці управлінського обліку слід розкрити методику складання і подання внутрішньої звітності. Внутрішня звітність формується відповідно до характеру діяльності підприємства, цілей і завдань управління в цілому та його рівнів. Тому форма її повинна максимально розкривати зміст представлених показників. Вимоги до змісту висувають безпосередньо її користувачі. При цьому, в додатках до облікової політики доцільно подати шаблони форм звітності для різних рівнів управління (центрів відповідальності), господарських сегментів, видів продукції, використання яких сприятиме належному інформаційному забезпеченню системи менеджменту та прийняттю своєчас-

них управлінських рішень. Разом з тим, необхідно уточнити види звітності, період її складання та подання.

Таким чином, успішність і стабільність виробничої та фінансової діяльності підприємства залежить від врегульованої системи управлінського обліку, яка досягається за умов раціональної її організації.

УДК 457.47

В.Ю. ФАБІЯНСЬКА, *к.е.н., ст. викладач,
Вінницький національний аграрний університет*

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ МЕТОДУ ОБЛІКУ ВИТРАТ ТА МЕТОДУ КАЛЬКУЛЮВАННЯ ЯК КАТЕГОРІЙ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Залежно від особливостей діяльності: виду й організації виробництва; технологічного процесу, який застосовується; організаційної структури підприємства; потреби управління витратами, підприємство обирає метод обліку витрат виробництва.

Метод внутрішньогосподарського обліку витрат виробництва, який є сукупністю способів документування і відображення виробничих витрат, що забезпечують визначення фактичної собівартості продукції, а також віднесення витрат на одиницю продукції, підприємство обирає самостійно, про що має бути зазначено в наказі про облікову політику підприємства.

Колектив авторів на чолі з Ф.Ф. Бутинцем вказує, що різноманітність прийомів обліку і калькулювання собівартості продукції визначається низкою факторів, які можна звести в дві групи: галузеві особливості та організаційні передумови [4, с. 388-389].

Галузеві особливості обліку витрат виробництва залежать від номенклатури виготовленої продукції, виконаних робіт і наданих послуг, характеру виробництва і технології, яка застосовується. Наведені фактори змінюються залежно від конкретних умов та впливають на організацію обліку, вибір об'єктів витрат та об'єктів калькулювання.